

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

de Mados, núm. 31 y 35

BADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell	2 rals al mes
Fora	8 » trimestre
Un número sol.	1 »
Anuncis á preus convencionals.	

DON MANEL MURGUÍA

EN LA «LLIGA DE CATALUNYA»

Lo dilluns 12 del corrent, en lo saló d'actes de la «Lliga de Catalunya» plens de distingida concurrència, entre la que hi vejerem á reputadas personalitats en la política y en las lletras, hi doná don Manuel Murguía sa anunciada conferencia sobre 'l Regionalisme en Galicia.

Al apareixer en la sala 'l meritíssim regionalista gallego, la concurrència li demostrá sas fermas simpatias ab un picament de mans tan llarch, com general y expontani.

Comensá per indicar que li era difícil donar á coneixer lo que es actualment lo regionalisme en Galicia, sobre tot en una ciutat que tant brillant mostra acabava de donarne. Dita dificultat afirmá que naixia de la diferencia de ser dels paissos y carácter de sos habitants, notantse la particularitat de que sent Galicia un pays regionalista per essencia y en alt grau aferrat á sas cosas, fins á cert punt se guarda de manifestar aquets sentiments, en veritat ben antichs y ben vius. Digué que 'l particularisme constituí la característica de la historia provincial gallega. Explicá 'l carácter dels fills de Galicia com á fruyt dels llarchs anys de tirania territorial que imperá en dit regne y que ensenyá á sos fills la virtut de la resignació. D' aixó prové que á pesar de ser los gallegos regionalistas per intuició, los hi manqui la cohesió necessaria pera ser forts y no estigan organissats, y que essent allá 'l regionalisme tan antich, sembli nou.

Feu algunas excursions históricas pera posar en evidència lo moviment accentuadament regional de Galicia en tot l' actual sigle, sobre tot en la premsa, havent alcansat gran éxit los periódichs *El Clamor del País*, *La Oliva* y *El Miño*, quals lemas eran «Tot per Galicia y pera Gali-

cia» y contra 'ls que s' ensenyaren las iras dels unitaristas, fins suprimintne algun per orde gubernativa, quan havent arribat á tenir gran importancia en lo pays comensava á traure á sos fills de la postració que 'ls aniquila.

Analísá varias de las causas que dificultan la cohesió dels regionalistas gallegos, incluhint entre ellas la falta d'una ciutat populosa y de centres fabrils y sobre tot l' excepticisme ocasionat per las cábalas de la política.

Parlá de varias associacions regionalistas gallegas, entre ells lo «Centre gallego» de la Habana. Tot ell está en có's y ánima per Galicia com á fill que es de las tendencias regionals. Aquest centro compta ab 5,700 socis, contribuheix ab sas cuotas á sostenir un establiment d' ensenyansa en que s' hi educan 900 alumnos, socorre á tots sos paysans que allá en Cuba ho necessitan, y envia sa ajuda pecuniaria á tota comarca de sa estimada terra quan qualsevol calamitat la flagella. Ademés, remet encoratjotas enhorabonas á tot aquell que en Galicia 's distingeix en la campanya regionalista.

Posá de manifest la gran revivalla que 'l regionalisme ha tingut en son pays en eixos últims temps, lo que va donantli mes cohesió é importancia cada día, acostantse rápidamente l' hora en que entrará de plé en lo camí de las reivindicacions.

Explicat l' actual estat del regionalisme en Galicia 'l senyor Murguía feu una digressió històrica pera fer veurer son pas en aquella regió desde sos vells temps. Posá de manifest la essència de sas antigues *Hermandades* y la libèrrima constitució del pays, casi autonómica, fins als temps dels Reis Catòlics que eran considerats á Galicia com á hostes. Parlá del predomini de sa llengua y literatura. Duas institucions importants li foren concedidas en aquell temps: la *Junta del Regne* y la *Audiencia* ab qual amparo la vida particular del pays prengué forma adecuada y s' assegurá per llarch temps.

Mencioná la perturbació que introduhiren en Galicia las ingerencias dels elements oficials imposats per Castella y sobre tot las institucions monásticas gobernadas per prelats forasters, originant continúas lluytas y queixas á que dona fi lo famós *aute de Carles III*.

La primitiva *Junta del regne* estava constituïda per un sol bras, y del que 'n formavan part representants de las vilas y las ciutats, que 's creu que eran nombrats per elecció per los individus del *Concejo* respectiv. Era atribució d' aquella *Junta* resoldre 'ls assumptos generals del regne y de cada municipi en particular, y funcioná be durant lo sigle XVI y part del XVII.

Com las vilas deixessin d' enviar finalment representants á dita junta perderen lo dret d' enviarnhi últimament y quedá constituïda ab los sols

representants de set ciutats. Sas facultats las aná mermant lo poder judicial, constituït en *Consell real de Galicia*, suscitantse tot sovint conflictes entre las duas entitats que devían ser dirimits per un *oidor* enviat exprofés. Las facultats de las duas corporacions anaren després disminuint per assumirselas los vireys ó capitans generals, fins arribar de pas á pas á la actual constitució política del pays.

Ressenjá després lo senyor Murguía una série de costums tradicionals y particularíssimas de son pays de las que per falta de temps no podém ara fer esment.

Acabá lo senyor Murguía dirigint un brillant apóstrofe á la «Lliga de Catalunya» y als regionalistas catalans, que arrencá de la concurrència llarchs y calurosos aplaudiments.

Per acabar dirém que la Junta Directiva de la «Lliga» acordá oferir una corona de ferro pera 'l monument que 'ls gallegos aixecan en honor de la malaguanyada poetisa donya Rosalia Castro de Murguía, corona que será oferta á la regió germana en nom dels catalanistas. Al senyor Murguía 'l *Centre Escolar Catalanista*, li regala un rich objecte d'art.

SECCIO POLITICA

S' están celebrant á Madrid las festas de Maig, com allí las anomenan, y sembla que per are han lograt atraurer un bon número de forasters.

Ya estarán contents los organizadors de las citadas festas, puig altre objecte no tenian al intentarho, que fer anar gent á Madrid á fi de que hi deixessin los quartos.

Aixís al menys ho digueren los periódichs de la Cort d' Espanya.

La qüestió no era pas celebrar ab festa y alegría algun fet patriòtich ó tradicional de la nació, de la provincia ó simplement de la vila madrilenya.

La qüestió era que Madrid no celebrava en tot l' any festas extraordinarias com las tradicionals y de bon gust que se celebran en algunas capitals d' Espanya, y aixó era una mengua pera lo cervell de la nació espanyola.

Aixís lo bon nom de Madrid no queda endarrera y s' aprofitan los quartos que hi deixan los forasters, amichs de toros, flamenchs y demás diversions propias de aquella terra.

Com si no 'n tinguessin prou de diners ab los que hi van de tota Espanya, sense necessitat de celebrar festas de *Mayos* ó *Isidros*.

Ya diu be aquell ditxo:

La mar com més te més brama.

Traduhim del periódich de *mayor circulación de España*, empenyat aquestos dias en treure de la Presidencia del Govern al senyor Sagasta:

«Aprofitant la circumstancia de que ell y ningú més que ell podia cumplir 'l programa lliberal y tancar lo cercle de las reformas políticas ab lo plantejament del sufragi, á la vegada que legalisar la situació económica, lo senyor Sagasta s' ha despatxat al seu gust, format los ministeris á son capritxo, mantingut ó colocat en los llocs públichs á sos íntims, regalat las actas com domésticas propinas y procedit com si l' Estat fos una propietat seva; sobre la qual tingués 'l dret d' usar y abusar á son capritxo.»

Al últim, fins los periódichs més á la madrilenya nos haurán de donar la rahó.

Ja ho veuen nostres llegidors.

Els mateixos confessan que certs polítichs centralistas procedeixen *com si l'Estat fos una propietat seva*.

Que regalan las actas de diputat ó senador com si dessin una propina al mosso.

Que mantenen en llochs públichs á sos íntims, á despit de las verdaderas neccsitats de la nació espanyola.

No 's pot dir pas més, en menos paraulas.

Es la verdadara pintura dels governants d'Espanya.

Lo més salat es que *El Imparcial* que are reconeix áquets abusos atrevintse á ferho públich, ha servit tant temps la política del senyor Sagasta, ab tot y eser aquella la mateixa que are li fa dictar tan enérgicas paraulas.

¡Quántas miserias en aquesta pobra Espanya!

D' un periódich madrileny retallém lo següent:

"Diu *El Diario Español* que 'l Govern es com los toros que 's resisteixen á la mort. Pero hi han autors qu' opinan que no sempre son los toros los que tenen la culpa d' aixó. Algunas vegadas son los espasas.

Perque al fi ¿pera qué serveix l' art?"

Segons nosaltres l' art serveix solzament pera fernos admirar la bellesa.

Pero 's veu que per certa gent consisteix l' art en preparar be 'ls toros pera la mort.

Encara que 'ls toros siguin lo govern constitucional d' Espanya.

Vaya un art més galdós y vaya unas comparacions més hermosas las dels periódichs madrilenys.

¡Comparar lo Govern ab certas bestias!

¡Donchs ab qué 'ns compararán als espanyols que pagan, si als que cobran 'ls comparan ab 'ls toros?

D' una correspondencia de Madrit de nostre estimat colega *La Renaizensa*:

"Avuy segueixen las festas en honor dels *Isídros*. Diuhem que aquesta tarde ha sortit á llum lo batalló dels noys del hospici organiat per Ducazcal imitant als soldats petits de Fransa. ¡Pobres criaturas! Valdria mes que tanta activitat per ferlos lluhir ab lo fnsell al coll pels carrers, s' empleés en arreglar la administració dels hospicis á fi de que 'ls noys allí acullits, menjessin lo que neccsitan!"

Té rahó que li sobra l' iluistrat corresponsal de *La Renaizensa*.

Pero no li val.

La qüestió es fer lo fatxenda per tot día y la administració que s' arregli com pugui.

¡Si 'ls interessos dels mes forts no mereixen cap respecte dels administradors que Deu ha deparat á Espanya, com han d' esser tractats los de las ignocentas criaturas deseparadas?

Lo discurs del senyor Maura, combatent lo presupost del ram de Marina, ha mogut gran rebombori.

Era de preveurer.

Faltava no mes qui tingues paciencia pera relatar los abusos y demés excessos del ram mes car y mes abandonat d' Espanya pera que la cosa exaltés 'ls ànims de totas las personas amants del bon nom de la pàtria.

Lo que no era de preveure, es que certa part de l' Armada volgués protestar de las vritats que conté 'l discurs del senyor Maura, y lo que es pitjor que 'l ministre de Marina pretengués fer donar explicacions al diputat gamacista.

¿Com s' enten donar explicacions?

¿No es públich y notori que 'ls diputats gosan d' una immunitat parlamentaria que fins los lliura de esser entregats als Tribunals las mes de las vegadas?

Donchs si se 'ls permet aixó, que no s' hauria de permetrer, ¿se 'ls privará de combatre los abusos de la administració espanyola, que 'ns deshonra al ulls d' Europa?

Bona la fariam si la cosa prengues peu pera lo sucesiu.

Los que cobran del Estat y cobran pera servirlo, están subjectes als cárrechs dels lle-gisladors, que tenen dret pera judicar de sos actes.

Y si la *dignitat professional* se 'ls subleva, que renunciin al sou que cobran, y pleguin d' una vegada.

No farán ab aixó mes que un favor á la pobre Espanya que ja está cansada de que 'ls que cobran vullguin imposarse als que pagan.

Los diaris madrilenys están d' enhorabona.

Lo crím del carrer de la Justa, com ells anomenan, sembla destinat á moure soroll y donarlos feyna.

Ya podem tornar á llegir en sas columnas aquells detalls groteschs de totas las peripecias de la causa, y á fernos cárrech de no llegir altre cosa en sas planas, que relacions de criadas, paletos y demés gent d' alta alcurnia.

Per ells no hi ha en lo mon ja altre cosa digna de interessar al públich que lo *crím del carrer de la Justa*.

A seguir aixis mes que periódichs propagadors de grans ideas y causas nobles, semblarán relators de audiència, voluntarias.

Ab lo sou que 'ls correspongui de l' augment de tirada que 'ls proporioni las crónicas criminals tant pomposament relatadas en lo lloch destinat á defensar los interessos del pais productor.

¡Deu 'ls ilumini!

DISCURS DE GRACIAS

DEL MANTENEDOR DEL CONSISTORI DELS «JOCHS FLORALS DE BARCELONA», SENYOR DON MÀNEL MURGUÍA, EN L' ANY 1890.

Ja ara més que may!... porque si avans m' eran estimats la terra y 'ls pensaments que floreixen dessota d' aquest cel, desde que he respirat los ayres de las planuras catalanas y ha arribat á mas orelles la remor de las onas de vostre Mediterrá, sembla que m' hage unit á vosaltres en cos y ánima, dihentme á mí mateix: ¡Y aixó per sempre!

¡Per sempre, donchs!... y que tant manifesta confessió de nostra confraternitat y tant palesa afirmació dels ideals comuns siga d' aquí endavant per tots, com ho es per mí; una y perdurable!

Ja, senyors, no queda ni temps sisquera porque jo compleixi 'l cá-

rrrech agradosamente acceptat de donar gracias á quants s' han dignat concórrer al Certámen literari, en que, baix una forma modesta en apariéncia, afirmen anyalment la vostra nacionalitat y diheu que sou avuy ahont erau ahir y ahont vos trobareu sempre. Felisment per mí aquest deber de cortesía me concedeix la honra desusada de dirigir-me á vosaltres en nom de mos companys de Consistori, en nom de nostra estimada Catalunya y en cert modo també, en nom d' aquell país de Galicia, tant de la meua ánima, y ja tant de vostre cor que es com si en realitat las duas regions fossen una sola, puix que senten los mateixos dolors, cobejan iguals reivindicacions y van redera dels mateixos ideals.

Permeteume, no obstant, que al dirvos:—Gracias—per la sanció que ab la vostra presencia doneu als pensaments que donan vida y llegitimitat á eixos certámens, feconds en obras de bona voluntat, afegeixi que deveu estar orgullosos de concórrer á unas festas en que tot lo que es privatiu se manifesta, resplandeix, s' afirma y casi podria afegirshi se perpetua y triomfa. Aixó deu bastarvos y sé que vos basta. Coneixeu de sobras vostres debers de fills amantíssims de la patria catalana, y de bon grat compliu ab ells. Es una felicitat de que may podrán privarvos los egoismes centralistas, que miran ab rezel y fins ab notori enuig lo que per tots nosaltres—los que viviu arrán de las blavas onas mediterráneas, com los que ohim lo llarch gemench y l' esclat de las onas del mar Atlántich—es ineludible y sagrat.

Pero mentres dura la peregrinació, mentres lo desert nos separa de la terra de promissió, celebren, senyors, aquets Jochs del Gay Saber, afegiu á ells y déuloshi ab vostra presencia la solemnitat que necessitan perquè sian més efectius, perquè aixís es com probau á tots que sou un poble que va paulatina y constantment no sols á la reconquesta de las perdudas llibertats, no sols á assegurar las que encara teniu, sino també á afirmar la autonomia regional á que vos dona dret tant l' haverla possehit com los gloriosos recorts de vostra historia y fins lo trist recort de las desventuras sofertas que portaren la ruina de lo que tant estimeu, y que no es necessari anomenar aquí perquè tots ho porteu escrit en vostre cor ab caràcters indelebles.

Dit aixó sembla que res me queda per dir; aixís fora, certament, si un deber d' agraphiment no m' obligués, fins exposantme á cansar vostra atenció, á pronunciar algunas paraulas més, paraulas que essent la sincera expressió de mon agraphiment, per las diferéncias de que vos soch deutor, serveixin, ensemps, de pública manifestació dels desitjos que m' animan y fins á cert punt excusan ma preséncia en aquest lloch.

Bé entenich, senyors, que la honra otorgada no es tant á mí á qui la concedíu, com á un país que adora 'l mateix altar que 'l poble de

Catalunya; no al qui teniu eu vostra presència, sino á la terra en nom de la qual vos parla, y que al concedirme un lloch á vostre costat saluteu á Galicia en quin nom vos retorno 'l més carinyós dels saludos. Y en veritat vos dich que haventla escullida no podíau mellor ensopegarho, perque també allà se senten las fervorosas aspiracions de vostre cor, també allà s' ha de refer una nacionalitat perduda, consagrar un idioma, ressucitar una literatura, afirmar una vida anterior, conquerir lo que allà y aquí tots desitjem, en una paraula, aixecar per sempre 'ls patris altars, en los quals hagin d' oferirse diariament las eternas libacions en nom del amor sens mácula, l' amor á la regió na-diua.

Y donchs, nos uneix un pensament igual, y 'ns alentan las mateixas esperansas, tant que allà sentim vostres sospirs y aquí repercuteixen nostres dolors, escolteu la veu germana que os diu que en las platjas del Océa que esclata impetuós en las costas gallegas, ara esquerpas y desoladas, ara hermosas y rioleras com ben pocas, teniu qui combrega ab vosaltres ab la mateixa religió de la patria, qui vos acompanya en vostra marxa, qui uneix son pensament al vostre, qui, en fi, com aquells creuhats que, partint de tots los pobles de la cristiandat, sens altre objecte que combátrer per Jesucrist y rescatar los sants llocs que regá ab sa sanch lo Redemptor, acut á la veu amiga que 'l crida, y 's disposa per aquella generosa lluyta, darrera la qual está, no ho dubteu, la victoria més estimada del cor dels catalans y dels gallegos.

Aixó no es d' avuy: un misteriós llas nos uneix fa molt temps, puix que ja en lo sigle XVII homes de llengua gallega combateren al mateix temps que vosaltres per sa nacionalitat y un fill d' aquella patria reivindicada, conta ab la severa concissió de Tácit y tal com esqueya á nostre caràcter la *Historia de la rebelión de Cataluña*, en quinas planas inmortals feu justicia al valor y abnegació de que llavoras los catalans donáren probas.

Ja no 's renovarán aquells successos perque las conquestas del dret se fan avuy pacíficament, pero tinch la seguritat que la del vostre lo dia está pròxim y aquest dia será també 'l nostre dia. Bastará per aixó que no desdigueu en lo camí emprés; que seguiu usant y exaltant vostre idioma, perque si no es aquest l' únich signe d' una nacionalitat distinta, en cambi constituheix sa afirmació més clara; que estimeu vostres poetas regionals y sa obra reivindicativa, perque en sas venas s' enclou l' ánima del poble catalá é hi palpita tota sa vida particular y quant es genial en vosaltres; que conreheu la historia perque en sos recorts trobareu la rahó y llegitimitat de la pacífica resistencia que 'ls pobles ab passat autonómich oposan á las invassions del cen-

tralisme, en una paraula, que estimeu tot lo vostre, perque quant més gran sia l' amor que en aixó poseu tant més adelantareu la esperada victòria.

He dit.

TRISTOS RECORTS

POESIA GALLEGA DE D.ª ROSALÍA CASTRO DE MURGÚA

Una tarde allá á Castella
brillava per sos deserts
lo Sol, com sols brilla en ella,

Clar, xardorós, insolent,
que, ab perdó d' ell, no son termes
los de rostit així á la gent

Y de deixá així assecats
la pobre planta y las fonts
y los rius assedegats.

Una tarde ¡oh, la tristesa
com m' acometé traidora
vejentme entre tanta aspresa!

¡Ahont havia anat á parar!
Distreyam guaytant al cel,
per la terra no mirar.

Perque 'l cel era, aixó sí,
un cel més ó menos blau
com lo que tenim aquí.

Mes la terra, ¡Deu piadós...!
Senyor, y será possible
que també la fesseu Vos?

Pero, á qué estranyarme aytal
si las cosas que Vos feu
jamay las heu fetas mal?

Fereu aquets tristos plans,
pero 'ls fereu, Deu clement,
tan sols per los castellans.

Cada colóm te son niu,
cada conill son catau,
cada amor son cor ahont viu.

Tot aixó jo 'm repetia
aquella tarde, allí presa
per ma negra melangia.

Y mentrestant, contemplava

de la igual, trista planura,
la terra que blanquejava,

De la pineda callada
la negra taca sens terme,
del poble l' ombra esfumada,

Y del camp al firmament
los núvols de pols espessa
que anava aixecant lo vent.

Del desert fidel imatge,
ab tot son alé de brasa,
ab tota sa ardenta ratja!

Lluny lo mulater passava,
la taurada ensá venia,
l' ovella flaca belava.

En l' ars sech, groch y desfet
fugint del sol que abrusava
s' hi posava l' aucellet.

¡Deu meu! D' un panteig cativa
me pesava la tristesa
com si m' enterressin viva.

Recorts de ma terra hermosa
veniume á calmá ab vostra ayre
aquesta ánima anguniosa.

Perque aqueix riu, mort de set,
envolt d' un baf de miseria
fa venir febre, fa fret.

De prompte, sentí cantar;
la cansó que aprop sentia
l' escoltí sens respirar.

Gallega era la cansó,
ere 'l *l'alalá...* Com duya
al cor un dols tremoló!

Batia ab estrany glatir
dols, ay! com lo ben amar.

fer, ay! com l' etern sufrir.

De pols y de suor coberts,
la fals al coll, devallaban
per aquells ermots deserts

Un estol de segadors...
Ay! eran ells, eran ells
los millors dels cantadors!

¡Adeu, pinedas cremadas!
Adeu, abrusadas terras!
¡Adeu, comas despulladas!

Cloguí los ulls y vegí...

Vegí fonts, prats y vernedas
extesos devant de mí.

Mes quan á obrirlos tornava,
me moria de anyoransa,
un plor de fel me matava.

Y no deixí de plorar
may més fins que de Castella
se m' hagueren d' emportar.

Se m' en van dur perque en ella
ni m' hi haguessin d' enterrar.

Traduhida per

J. FRANQUESA y GOMIS.

Copiém del nostre autorisat colega *La Renaixensa*, las següents ratllas que no poden ser mes de oportunitat:

L' actual estat de tivantor entre industrials y operaris té d' acabar en un plasso brevíssim ó sino la fabricació está condemnada á mort irremisiblement.

Després d' aquest darrer trasbals, s' han suspés varias compras de maquinaria destinadas á una important fábrica que hauria donat vida á una comarca avuy agrícola solzament y que ab-verdadera ánsia esperava veure fumar una xemeneya. Si la classe obrera que diu que vol anar á la feyna realment, desprecies als agitadors d' ofici, pera res tindrian de sortir los soldats del cuartel pera protegir-la. A cops de canya se 'ls treurien de sobre y no pendrian los capitalistas lo termini d' abandonar explotacions industrials á que hi destinavan lo seu diner. Pero já qué exposar las sevas fortunas, si veuhen que mentres uns empenyen resoltament lo carro del socialisme cap endevant los altres los hi aplanan lo camí?

No, no es aixís com prosperará á Catalunya 'l treball ni s' encarrirán los jornals. Tots los oficis, exceptuant un potser, tenen de temer la desastrada concurrencia de productes extrangers. No sols los filats y teixits, los que venen del extranger. Las ferreterías han mort als manyans; los mobles de luxo molts nos venen de fora; los cadirayres han mort á mans dels magatzems d' objectes de Viena, los fusters no han mort pero morirán á mans dels introductors de la fustería elaborada que allá á Russia y Noruega aviat nos enviarán; los torners de poble han sucumbit á mans dels que han sabut instalar la maquinaria del ram en los mateixos boscos, aprofitant la mateixa desferra de la fusta pera alimentar los motors... totas, totas las industrias ciudadanas, si no hi ha seny y allunyan los capitals serán vensudas per los géneros extrangers, quals obrers mentres aquí ramblejém los dias de festa no 's mouhen de la taleya. Y 'ls que no desapareixin empenguts per la competencia forana serán absorvits per la petita industria de la montanya.

Quant véyam aquestos dias tants milerats de brassos inactius, nos venia á la memoria lo que durant los anys del 1883 al 1888 passá. Mentres recorrian per nostres carrers aquells pendons del *Pan y trabajo* que tan de bo que no veyém may més á Barcelona, los fabricants del Llobregat y del Ter aprofitavan nit y dia la forsa dels seus saltants. Han vingut dos anys de feyna extraordinaria y n' hi ha hagut per tothom. Pero com las vendas no obeheixen á una causa de bienestar permanent sinó á haverse agotat las existencias á copia d' anar las grans fábricas á mitj treball, la exportació minvará aviat. Y allavors de qui será la cul-

pa, si á treure la industria del plá hi haurán contribuït tots, los agitadors y 'ls altres? Y si aixís encara passés menos mal; pero y si ve la definitiva mort de la fabricació, qué farà Catalunya ab la pobressa de sas terras? Lò mirall de la província de Lleyda abandonada al conreu tant sols es la que pòt dirnos lo que seria de tota nostra pàtria lo dia pròxim del tancament de sos establiments, que si han sabut vencer las embestidas de la política lliure cambista dels governs, no 's senten ab forsas pera embestir als enemichs de fora de casa aliats ab los de dintre.

NOVAS

L' Associació de Fillas de Maria celebrarà avuy en la parroquia de la Puríssima Concepció, Comunió general ab plática preparatoria que está encarregada al Rvnt. P. Llauredó, Escolapi; per la tarde seguirán los exercicis del Mes de Maig ocupant la Catedral del Esperit Sant lo Rvnt. P. Joseph Calonge, de las Escuelas Pias.

Nostre amich y compatrici don Joan Torras y Pujalt, alumno de la Universitat literaria de Barcelona, ha pres 'l grau de Llicenciat en la facultat de Dret ab la nota de sobresalient, per lo que 'l felicitem de veras.

L' empresa de la Red Telefónica d' aquesta ciutat ha lograt adquirir la concessió pera instalar una sucursal en Tarrassa, en virtut de la qual á més de la comunicació directa entre las duas poblacions, podrá estendres á los pobles de Sentmanat, Castellar, Caldas, Rubí y altres de las rodalies, que 's trobin dintre 'l radi de 10 kilòmetros que prevé la citada concessió.

Avuy comensan en la iglesia de PP. Escolapis las Quaranta Horas, que durarán los tres dias de Pascua. A las 6 del mati se descobrirá á Nostre Amo; á las 10 se cantarà Ofici solemne, per l' Escolania y la Comunitat, y á las 6 de la tarde, acabat lo Rosari, se cantarà 'l Trisagi, terminant ab la Reserva.

L' últim dia, dimars, la funció de la tarde comensará mitja hora avans, y s' acabarà ab la professó de costum.

Lo dinar que per acort de la Junta directiva, tingué lloch lo diumenge prop passat en lo local *ad-hoc* de la casa de l' ermitá de l' esglesia de la Salut, en obsequi als components de la Sub-secció 2.ª de l' Ateneo Sabadellés, que ab tant aplauso han vingut representant fins avuy obras de caràcter divers en lo teatre d' aquella societat, fou digne de la importancia de la mateixa, y en ell regná la fraternitat y alegría més complertas.

Los expedicionaris, que arribavan á 35, després de gosar de las inefables dolcesas d' un dia de cordialitat vera, retornaren ab tartanas á n' aquesta ciutat á mitja tarde, satisfets en alt grau de la deferencia de la Junta de l' Ateneo, que ha recompensat com may cregueren, sos tot hora desinteressats sacrificis en pró de la volguda societat de que forman part.

Havém rebut del *Monte-pio, Catalá de Quintas* un exemplar de la *Memoria y datos sobre las cuentas de 1887*, llegida en la Junta general celebrada per la de protecció d' aquella societat en 4 del corrent mes, de la que 's desprén que 'l número solzament d' associats en l' any sobredit arribá á 613, dels que foren declarats lliures 268 y 345 soldats.

La mateixa *Memoria* fa un detall minuciós dels capitals suscrits y en las redempcions de quins s' invertiren, resultant que ab tot y las circumstancias anormals que incurriren al reemplás aludit de 1887, la quantitat máxima que degueren aprontar los cayguts soldats fou la de 898'21 ptas. de sobras més beneficiosa que la que cal pera una redempció particular, y encara més profitosa suscribint als joves que desitjin associarse en una edat més tendra.

Ab plher havém anotat lo precedent y no 'ns cansarém jamay d' enaltir los satisfactoris resultats de l' associació, institució sintetisada en lo *Mont-pio Catalá de Quintas*, ensemps que 'ns felicitem de tenir dintre Catalunya y pera ella tant sols, una societat á la ratlla de las més dignas y de més importancia d' Europa.

Havém tingut lo gust de visitar la tenda de merceria y novetats de nostre amich Pere Pous y Valls, que no fa molt temps te establerta en lo carrer del Safreix vell, n.º 19.

En dit establiment 's trova pera la present temporada d' estiu un elegant y variat surtit de 'ls gèneros corrents de merceria com també los de quincalla com son brasalets, adornos del cap, ventalls, etc., etc.

Recomaném donchs á las senyoras, dit establiment, segurs de que en éll hi trobarán varietat, elegancia y sobre tot baratura que es lo mes necessari en los temps corrents.

Lo President del Comité del expositors de Catalunya é islas Balears en la última Exposició Universal de Paris, ha dirigit una comunicació al alcalde de Barcelona, en la qual se diu que alcanza á un noranta per cent lo número de expositors de nostra Regió que han sigut premiats en aquell Certámen; y que probablement fins al mes d' Agost pròxim no comensará á distribuir los premis lo Jurat de la Exposició.

Sembla que en La Bisbal se travalla ab molta activitat pera fundar una associació literaria catalanista, que sia 'l foment de la literatura regional catalana, obrint pera aquest objecte certámens literaris, vetlladas y conferencias.

Lo primer certámen pensan celebrar-lo lo 15 d' Agost d' aquest any, que es la festa d' aquella vila.

Celebrariam que 's confirmés la noticia.

Ha aumentat extraordinariament lo número de vehins de Tarrassa adherits al Cos de Somatent armat d' aquell districte, entre 'ls quals hi figuran coneguts y acaudalats propietaris.

L' Institut arqueològich de Berlin ha nombrat soci corresponsal al erudit jefe del Museo provincial de antiguitats d' aquesta capital, don Antoni Elias de Molins, com á mostra de apreci que aquella sabia societat ha fet del conciensut catálech il·lustrat que 'l senyor Elias ha publicat dels objectes que 's guardan en l' establiment del seu cárrech.

Ja ha sortit á llum la revista il·lustrada *Reus Artístich*, digna de cridar la atenció per son escullit *Sumari*, que es com segueix:

TEXT.—*A nostres lectors*, per La Redacció.—*Historia del mes*, per Antoni Pascual y Cugat.—*Nostres grabats*.—*Congrés artístich en Edinburch*, per Carles Fumaña.—*Divuit*

anys, (poesia), de Joseph Martí Folguera.—*Secció musical*, per M. Planás.—*L' hostal de la coixa*, (poesia), de B. Sanromá Quer.—*Apuntes locals*.—*Advertencia*.

GRABATS.—*Retrato de Marian Fortuny*, dibuix per M. G.—*Apuntes del natural*, per B. Galofre.—*Orla decorativa*, (poesia de J. Martí y Folguera), per Feliciano Fabrega.—*Moro de rey guardant un presoner*, cuadro de Fortuny, dibuix de C. Soberano.—*L' ataconador*, cuadro de J. Tapiró.—*Un apunte del natural*, pres en un carrer de Leon, per B. Galofre.

Li desitjém á la nova publicació catalanista tota mena de prosperitats.

Aquesta setmana han visitat á Barcelona uns quants socis de la "Association Pyrénéenne" que acaba de tenir un congrés en Narbona pera 'l desenrotlló dels estudis artístichs, científichs y literaris, als quals se dedica dita associació. La societat te son Comité central en Toulouse (Fransa) y vé á Barcelona pera visitar nostres monuments, museos, bibliotecas, laboratoris, escolas, etc., etc. Los excursionistas permaneixeren tres dias en aquesta capital y després se dirigiren á Montpeller pera assistir á las festas del centenari d' aquella Universitat, á las quals deu també assistirhi 'l President de la vehina República.

Al acte de sa arribada 'l senyor don Gayetà Vidal y Valenciano, després de donarlos hi la benvinguda en son idioma oficial, ó sia en francés, contestá al discurs del senyor Gautier ab un alte molt oportú, en llengua catalana y clara y pausada dicció, pera ferse intel·ligible de nostres antichs germans, los actuals *llenguadocciens* francesos. Recordant també 'ls fets de nostre gloriós passat en que marxavan units abdós pobles, dirigí breu ullada als interessos comuns que encar nos uneixen baix lo concepte de regionalistas que abdós som dins de nostres distints Estats.

Durant sa estada en Barcelona foren molt obsequiats per tothóm, haventse celebrat en son obsequi una solemne sessió en la *Real Academia de Ciencias*, en qual acte 's pronunciaren notables discursos en catalá y en Francés.

En los últims dias s' han celebrat varias importants conferencies en la vehina capital.

En lo *Foment del Treball Nacional*, lo conegut publicista don Salvador Poggio 'n doná una de interessantíssima sobre l' "*Estudi del Tribunal del Consulat de Mar y Llibre del Consulat de Mar de Barcelona*," en la que pronunciá brillantíssims párrafos en elogi d' aquelles gl'oriosas institucions catalanas, que han sigut copiadas en tot lo mon.

En la *Associació Catalanista d' Excursions Científicas* se 'n celebrá un altre, en la que son secretari don Francesch Carreras y Candi hi llegí sa exelent monografia sobre 'ls "*Castells de Montserrat*," que ha sigut premiada en los *Jochs Florals* d' enguany. Ademés dita *Associació* ha dedicat una agradable vetllada á tots los seus socis que han sigut premiats en aquell colebrat Cencurs de las lletras catalanas.

Finalment, en lo *Centre Escolar Catalanista*, s' hi llegí un preciós trevall sobre l' "*Estat del Regionalisme flamench en Bèlgica*," enviat expressament desde Lonvain per ser soci corresponsal don Lluís Berenguer. En ell se fá l' historia de las aspiracions autonómicas dels flamenchs que han obtingut gracias á sos incansables esforços lo regoneixement oficial de son llenguatge, ab lo qual han obtingut sas majors ovacions lo Rey Leopoldo y sa muller María Antonieta. En los tribunals de Justicia de Bèlgica—diu lo senyor Berenguer—se parla 'l flamench y si 's dona 'l cas de trobarse walons y flamenchs reunits

s' usa la llengua dels que están en majoria, y si están en igual número s' usa la llengua del punt en que te lloch la vista del procés. Los magistrats están obligats á conèixer la llengua flamenca, y 'ls jutjes deuen estudiar un curs en flamench de procediment criminal. Los militars no poden alcansar ni sisquera 'l grau de oficial sens conèixer perfectament la llengua flamenca. Lo del senyor Berenguer compara ab aquestas las prorogativas de que gosa Catalunya y 'n treu tristas conseqüèncias. Son trevall es digne de ser estudiat y meditat.

S' ha agostat ja la primera edició del preciós poema *Margaridó*, de don Apeles Mestres. S' ha posat á la venda la segona edició.

Lo dijous antepassat tingué lloch á Sant Sadurní de Noya una notable conferencia agrícola organizada per l' Ajuntament, contant ab la cooperació dels Directors de *La Comarca del Noya* y del *Resumen de la Agricultura*. Los temas en que s' ocuparen los disertants foren los següents: "La viticultura americana", "La reconstitució dels terrenos baix lo punt de vista económic", y "La necessitat de tenir en compte la classe de vins que es convenient produhir en la replantació de las vinyas".

Desarrollá lo primer tema un soci de l' *Estació Ampelogràfica de Tarrassa*; 'l segon un conegut y competent propietari de Sant Sadurní, y 'l tercer un esportador de vins de Barcelona que gosa de moltas simpatias en lo Plá del Panadés.

La Junta del *Centre Escolar Catalanista* de Barcelona, ha tingut la amabilitat d' enviar-nos exemplars impresos de las *Actas* de las sessions inaugurals celebradas per aquella societat 15 de Janer y 3 de Desembre de 1887 y 24 de Novembre de 1888.

Conté cada un d' ells la *Memoria* detallant los treballs realitzats durant l' any per lo *Centre*; un erudit discurs del senyor President, y un parlament de gracias.

Quedem agraïts á la deferencia que hem merescut de la Junta.

Es notabilíssim lo número extraordinari de 24 pàgines que ha donat á llum *La Il·lustració Catalana*. Entre 'ls articles que publica, mereixen especial menció 'l quadro de costums "La Fàbrica", de Narcís Oller, y la novela "L' Espalmada", de Martí Genís y Aguilar, conegut ja 'l primer de nostres lectors.

Lo que avora principalment aquest número son las ilustracions per la perfecció y avens que suposan. En los tallers dels senyors Tomás y Companyia, s' han fet los fotografats, fototipias y fotocromografats que figuran en aquest número. Es la primera vegada que hem vist en una publicació espanyola la fototipia, y la reproducció d' un quadro per medi del fotocromografat, puig si bé en *La Il·lustración Española* se n' han publicat alguns, foren sempre fets á París.

Los artistes que han col·laborat en aquest número son: Riquer (*Lo primer vol*); Galofre (*Estanys.—Recorts de Galicia*); Baixeras (*Mariner*); Ross. (Retrato de don Félix Maciá y Bonaplata); Cabrinety (Ilustracions de L' Espalmada); Tomás Pijoliu (Retrato de Martí Genís); Inglada (*Apassionada*); Subietas Lleopart (*Edificis de Tarrassa*); Llimona (*Patje florentí, escultura*); Fabrés (*Una brena*); Llovera (*Primavera*); Pahissa (*Primavera*); Riquer (*Orla de la Melodia de Garcia Robles: Sospir*).

La melodia de 'n García Robles ha sigut tirada en plech aislat y á tres tintas ab admirable perfecció.

L' impresor senyor Giró ha contribuït ab la llimpiesa del tiratge al esplendor de aquest número que mereix ser colocat en primer lloch entre las publicacions artísticas.

La Il·lustració Catalana 's proposa publicar un extraordinari com aquest cada tres mesos.

Sembla que lo d' en Peral torna á anar malament.

Nombrada la comissió técnica pera donar dictámen sobre 'l gran invent, tenim ara que de la Memoria redactada per lo mateix senyor Peral, resulta que 'ls compartiments dificultan la sumersió del barco, y d' aquí que no 's pugui enfonzar del tot: que no s' hi veu dossota del aygua, que la brúxula no funciona be y que la forsa dels acumuladors eléctrich no es de seixanta cavalls, com fins ara 's deya, sino de cuarenta cinch. Ah! hi ha més, que 'l barco no va be sino quan la mar está tranquila, motiu per lo qual fa quinze dias que estant acordat fer las probas, se 'n ha desistit fins fa dos dias, porque fa vent del Sud que aixeca las onadas.

Fora d' aquets *petits* inconvenients, lo submari "Peral" está prompte á maniobrar y á destruir totes las escuadras de las potencias que á Espanya vulguin venir á armarnos camorra.

S' ha desistit de celebrar en la próxima Festa Major la Exposició de productes locals iniciada pel *Foment Mercantil, Industrial y Agrícola* d' aquesta ciutat.

Pera aquells dias, lo Gremi d' Agricultors del *Foment* disposa una sessió d' agricultura práctica y demostrativa, en la que disertarán nostre distingit compatrici 'l Dr. D. Francisco de P. Benessat y l' intelligent perit agrónom D. Francisco X. Tobella, director de *L' Art del Pagés*.

Havém rebut lo cuaderu 50, any V, de la important revista *La España Regional*; son sumari es lo següent:

Secció política.—Lo regionalisme y la federació, per don Salvador Cabeza León.—La política idealista y la política experimental, per don Carlos Rimbau.—Secció jurídica.—Discurs pronunciat en lo Congrés de Diputats en l' any 1885 sobre la codificació, per don Joseph María Planas y Casals.—Secció històrica.—Errors de la historia nacional; Los fenicis y sa pretenguda colonisació é influencia en Espanya, per don Joseph Brunet y Bellet, conclusió.—Secció econòmica.—Midas radicals, per don Domingo Call.—Revista del moviment regional.—Moviment regionalista pera la defensa del dret civil catalá, per F. R. P.—Manifestació regionalista del Centre Gallego de la Habana, carta del senyor Murguía.—Secció literaria.—*La Coupo*, poesia provençal de Mistral, ab la traducció catalana de F. Matheu.—*O Emperadore d' a China*, traducció gallega d' una poesia catalana de Apeles Mestres.—Miscelánea.

En lo darrer número de la acreditada revista bibliográfica de París *Polybiblion*, publica 'l comte Teodor de Puigmaigre, tan coneixedor de las cosas d' Espanya, un preciós

treball sobre la notable obra del distingit escriptor don Joseph Pella y Forgas, *Historia del Ampurdan*, á la que tributa grans y merescuts elogis.

Avuy deu tenir lloch en la ciutat de Valls la inauguració del *Centre Catalá* de dita ciutat.

De nostre estimat colega *El Tarrasense*, de Tarrasa:

"Sembla que la empresa de la Red Telefónica de Sabadell, que tracta de dotar á Tarrassa d'aquest important servey y que ja tenia avansats pera aixó alguns treballs tals com la colocació dels pals en lo trajecte comprés entre las duas ciutats, ha obtingut per una recent Real orde, la concessió nessesaria pera l'establiment d'una sucursal en aquesta població.

Sabém per bon conducte que dita autorisació, al mateix temps que permet la comunicació directa entre tots los abonats d'aquesta y d'aquella, permet també que pugui extendres nostra comunicació als pobles de Castellar, Sentmanat, Caldas, Rubí, y altres compresos dintre la demarcació dels deu kilómetros qual concessió 'ls hi alcanza. La instal·lació d'aquesta sucursal se tracta de que 's realisi dintre tres mesos."

Moltíssim celebrém que s'hagi realisat lo nostre desitj de veure complertas las aspiracions expressadas pel colega fá alguns temps enrera, quan se parlá de portar lo telé·fono á la vehina ciutat.

S'ha publicat bellament impresa la bonica comedia catalana del conegut poeta don Victor Brossa y Sangerman, *Lo fill de la dona*, estrenada ab falaguer éxit lo passat Abril en lo Teatre Romea de Barcelona.

S'ha verificat la inauguració oficial del *Centre Catalá* de Madrit, del que n'es president lo sabi doctor don Joseph de Letamendi.

Pronunciá 'l discurs d'obertura 'l Vice-president don Teodor Baró.

Ha sortit á llum una colecció de *Monografias de Catalunya* anotadas per don J. Reig y Vilardell, ab un próleeh de don Joseph Coroleu. Forma un volúm de mes de 200 pá·ginas.

Tením las millors noticias d'aquesta obra qual autor la doná á conèixer en varias conferencias dedicadas á la *Associació Catalanista d'Excursións Científicas*.

En lo Teatre Novetats de Barcelona, s'hi ha estrenat ab bon exit un diálech cómic catalá en un acte y en vers, *Dè pares á fills*, degut al jove escriptor don J. Ayné y Rabell.

Don Magí Verdaguer y Callís, jermá del conegut escriptor vigatá nostre amich don Narcís, ha pres possessió de una de las cátedras de Llatí y Castellá del Institut Provincial de Tarragona.

Com acostuman á ferho tots los anys, uns cuaranta socis del institut Agrícola Catalá de Sant Isidro anaren lo diumenge passat á Tarrasa ahont celebraren un banquet pera

conmemorar la festa del seu patró, en unió dels del Institut residents en aquella ciutat, y dels de la Estació Ampelogràfica.

Se pronunciaren varios brindis y 'l senyor Roig y Torras abogá perque se celebri en Tarrasa una Exposició catalana agrícola, ab la apoyo moral y material de la Diputació, del Institut Agrícola y de la Estació Ampelogràfica.

Visitaren alguns sitis notables de dita ciutat y regressaren després á Barcelona.

Ha aparegut un nou volúm de prosa catalana degut á la privilegiada ploma de don Carles Bosch de la Trinxeria.

S' anomena *De ma cullita*, y es un aplech de quadros y noveletas que valen la pena de fixar en ellas la atenció.

Lo ministeri d' Instrucció Pública de Fransa, ha fet un important donatiu á la *Associació Catalanista d' Excursions Científicas*, lo qual consisteix en una colecció d' obras arqueológicas, essent las mes notables las que, forman un conjunt de 14 voluminosos tomos dels *Ruals del Musèe-Guimet*, tractant d' una manera acabadíssima tot lo que 's refereix á assumptos orientals.

ANUNCIS PARTICULARS

ANTONI AULESTIA Y PIJOAN

HISTORIA DE CATALUNYA

ESCRITA EN LLENGUA CATALANA

DOS VOLÚMS

Acaba de publicarse lo segon y darrer volúm d' aquesta obra formant un tomo en quart menor, de 552 planas.

Preu de cada volúm: 5 pessetas

Lo volúm primer arriba fins á la mort del rey en Jaume I' lo *Conquistador*, y 'l segon comensant ab lo regnat de Pere III lo *Gran* ó *dels Francos*, acaba ab la terminació de la Guerra de la Independencia en 1814.

Se troba de venda á Barcelona en todas las llibrerías y en casa l' Administrador de la obra, Joan Almirall y Foraster, Pimpcesa, 16, magatzém de paper.

En aquesta ciutat se pot fer l' encàrrech á l' Imprempta d' aquest periódich, Madoz n.º 31 y 35 y Sol n.º 134.

Imprempta y Enquadernacions de J. Comas, Madoz 31 y 35 y Sol 138, teléfono n.º 46.—SABADELL